

Vi vil mer for Kristiansand

**Kristiansand Høyres
bystyrevalgprogram
2023 – 2027**

Innholdsfortegnelse

KAPITTEL 1: HELSE OG OMSORG.....	5
Innhold og glede til dagene som senior	5
Psykisk helse	6
Kvinnehelse	7
Rusomsorg	7
Helsebydelen Eg	8
Rekruttering av helsepersonell	8
KAPITTEL 2: TRYGG OPPVEKST OG LANDETS BESTE SKOLE.....	9
En god start på livet.....	9
Gode barnehager for alle	9
Overgangen til skolen	10
Kunnskapsskolen	11
En skole som ser hver enkelt elev	11
Sterkere lag rundt eleven	12
Dyktige lærere og skoleledere	13
En pådrivende skoleeier	13
En trygg by å vokse opp i	14
På lag med barna og familien	14
Inkluderende og trygge ungdomsmiljøer	15
KAPITTEL 3: EN BY FOR ALLE.....	16
Flere må inkluderes i arbeidslivet.....	16
Mennesker med funksjonsvariasjon	17
Nulltoleranse mot rasisme og diskriminering	17
God integrering gir muligheter for alle	18
Flyktninger fra Ukraina	19
KAPITTEL 4: GRØNN KOMMUNE MED BLÅ POLITIKK.....	19
En grønn kommune	19
Klimavennlig industri.....	20
Et godt miljø.....	21
KAPITTEL 5: IDRETT, FRIVILLIGHET OG KULTUR	21
Idrett.....	21
Kultur	22
Frivillighet.....	23
KAPITTEL 6: JOBBSKAPING OG NÆRINGSUTVIKLING	24

Næringsutvikling	24
Flere i arbeid	25
Det skal bli billigere å bo i Kristiansand	25
KAPITTEL 7: EN KOMMUNE MED LEVENDE BYDELER	26
Bydelsutvikling	26
Miljøvennlig transport	27
Bolig- og næringsarealer	27
Gode og stabile bomiljø	28
KAPITTEL 8: EN TRYGG KOMMUNE MED GOD BEREDSKAP	28
Beredskap	29
Trygghet	29

VI VIL MER FOR KRISTIANSAND

Høyre vil bygge samfunnet på tillit til enkeltmennesket. Vår visjon er en kommune med muligheter for alle. Hver enkelt skal ha størst mulig frihet til og ansvar for å forme sitt eget liv og sin egen fremtid basert på respekt for andre og fellesskapet.

Eldre skal oppleve verdighet og få bestemme over sin egen hverdag. Demenslandsbyen og fritt brukervalg er gode eksempler på hvordan Høyre har jobbet for nettopp dette. Vi vil jobbe for å utvide fritt brukervalg og legge til rette for at dem som ønsker det skal få bo hjemme lengre.

En stadig større andel av befolkningen vil i årene som kommer være eldre. Det vil være en stor ressurs for kommunen og Høyre ønsker å legge til rette for at seniorenene skal få bidra mer i lokalsamfunnet. Flere kulturtilbud må tilpasses den eldre delen av befolkningen og det skal bli lettere for eldre å være i fysisk aktivitet.

Klimaendringene angår oss alle. Kommunen må ta sin del av ansvaret for å kutte utslipp. Høyre mener det er viktig å bruke ressursene der potensiale for utslippskutt er størst. De neste årene vil kreve politikere som tørr å prioritere. Derfor vil vi jobbe for å få på plass et anlegg for karbonfangst og lagring og gjøre at lønner seg å ta grønne valg i hverdagen.

For Kristiansand er det grønne skiftet en stor mulighet. Elektrifisering, havvind, hydrogen og ammoniakk er nye næringer som kan gi arbeidsplasser, skape verdier og kutte utslipp. Høyre ønsker å videreutvikle den lokale industrien slik at vi skaper nye bærekraftige arbeidsplasser.

Høyre vil at kristiansandskolen skal være i landstoppen på læringsresultater og lavt fravær, og bidra til at 9 av 10 skal fullføre videregående skole innen 2030. Da må vi våge å stille krav til elever, lærere, ledere og undervisningen. Vi skal ha en skole som setter den enkelte elev i sentrum. En skole som fanger opp både de som trenger ekstra hjelp og de som vil ha større utfordringer. Høyres mål er en kristiansandskole som gir muligheter for alle uavhengig av bakgrunn.

Gjennom å spille frivilligheten gode ønsker Høyre å skape levende lokalsamfunn. Vi vil og gjøre det enklere å starte sin egen bedrift og kjøpe sin egen bolig med å redusere og på sikt fjerne eiendomsskatten for folk og bedrifter. For at flere skal ha et alternativ til bilen, skal Høyre fortsette å være en pådriver for et godt sykkel- og kollektivtilbud. Vi ønsker at innbyggerne skal få beholde mer av sine egne penger.

Over 3000 barn i Kristiansand vokser opp i fattigdom. Det er altfor mange. Å være fattig i verdens rikeste land kan bety å stå på sidelinja når fotballkampen starter fordi utstyret er for dyrt, det kan være se foreldrene sine bekymre seg for om pengene rekker neste måned og det kan være å ikke få feire bursdagen med klassekameratene sine.

Den største forskjellen i samfunnet vårt er mellom de som har en jobb å gå til, og de som ikke har det. Derfor er noe av det viktigste vi kan gjøre for å bekjempe fattigdom å sørge for at alle barn kommer seg gjennom skolen. For å få flere unge fra trygd og tilbake på jobb må vi ta i bruk flere ordninger som hjelper folk ut i jobb, og bruke mindre av ordningene som holder unge passive hjemme.

Etter fire år med politisk kaos trenger vi trygg, stabil styring i Kristiansand. Høyre er garantisten for det. Vi vil mer for Kristiansand. Vi vil gjøre Kristiansand til Norges mest attraktive kommune.

KAPITTEL 1: HELSE OG OMSORG

Høyre vil at alle skal få lov til å bestemme mest mulig over egen hverdag, også når behovet for hjelp inntreffer. Da skal prinsippet «Hva er viktig for deg?» gjelde. Ingen beslutning om deg, skal tas uten deg. Vi trenger gode boforhold, et rikt sosialt liv, deltagelse i arbeidslivet og rett hjelp til rett tid. Høyre vil jobbe for at vi har personale med riktig kompetanse på riktig sted. Høyre vil satse på god helse for et godt liv.

Innhold og glede til dagene som senior

Kristiansand skal være en god og inkluderende by hvor vi ivaretar den enkeltes verdighet, trygghet og selvstendighet. Høyre ønsker å bidra til at eldre og andre som trenger hjelp til daglige gjøremål og egenomsorg, skal leve så uavhengige liv som mulig. Vi vil derfor utvikle tjenester for morgendagen og samarbeide med alle gode krefter, både frivillige, ideelle og private for å gi den best mulige omsorgen tilpasset den enkeltes behov.

I årene som kommer vil det bli stadig flere eldre. Seniorer har viktig kompetanse og er nødvendige ressurser for frivillige og ideelle organisasjoner. Det å delta i frivillighet gir livsglede og et sosialt nettverk. Å få inaktive eldre i fysisk aktivitet vil være forebyggende for både fysisk og psykisk helse og gi innhold og glede til dagene.

Kristiansand Høyre vil:

- Utvide fritt brukervalg til også å gjelde hjemmesykepleien.
- Sørge for at eldre har medbestemmelse i avgjørelser som angår deres fysiske og psykiske helse.
- At mennesker med hjelpebehov skal bo hjemme eller i bofellesskap så lenge de kan og ønsker det.
- At eldre skal få tilbud om sitt tilpassede boligtilbud i sitt nærområde, og sammen med sin ektefelle eller samboer.
- Jobbe for bedre matomsorg ved å sørge for næringsrik matservring og stimulere frivilligheten til å organisere middagsklubber hvor man kan samles til måltider.
- Sørge for stabilitet i tjenestene slik at de som mottar omsorgstjenester forholder seg til færrest mulig pleiere.
- Innføre kvalitetsmelding for eldreomsorgen som legges frem for bystyret minst annethvert år.
- Innføre konkurranserett for private institusjoner som vil tilby tjenester innen eldreomsorg.
- Legge frem en handlingsplan for et mer aldersvennlig samfunn.
- Fortsette satsingen på hverdagsrehabilitering.
- Tilrettelegge for bruk av velferdsteknologiske løsninger.
- Sikre at ansatte ved byens sykehjem har nødvendige språkkunnskaper.
- Sikre forutsigbarhet og trygghet i overgangen fra sykehus til kommunehelsetjeneste.
- Legge til rette for at frisører og fotterapeuter kan tilby tjenester på omsorgssentrene.
- Ha en forsøksordning med helsestasjon for seniorer for å avlaste fastlegene.
- Tilby lavterskel tilbud for eldre som mister nær familie og venner.

- Legge til rette for at eldre kan delta i yrkesaktiviteter, eksempelvis innen skole og helsesektor, etter oppnådd pensjonsalder.
- Fortsette satsning på aktiv senior, At alle sykehjem skal tilby fysisk aktivitet hver dag og legge til rette for at treningssentre har gode tilbud til eldre.
- Fremme frivillig aktiviteter, samfunnsdeltagelse og kulturtilbud for eldre i alle bydeler.
- Legge til rette for flere møteplasser hvor seniorer kan hjelpe seniorer med veiledning i digitale tjenester.
- Legge til rette for bokollektiv for hvor eldre hjelper eldre.
- Vurdere muligheten for at private kan bygge og drifte sykehjem i Kristiansand.
- Legge til rette for gode kollektiv og transport-tilbud, slik at den eldre delen av befolkningen også kan benytte seg av kultur og fritidstilbud i sentrum og i sin bydel.

Psykisk helse

En av seks har en psykisk lidelse og kun 1 av 4 med symptomer på depresjon ber om helsehjelp. Utviklingen er bekymringsverdig. Samtidig ser vi at ventetidene for helsehjelp, særlig for barn og unge, øker. Høyre vil gjøre mer for å forebygge psykisk uhelse og bygge opp lavterskeltilbud i kommunene. Det vil gi bedre helsetjenester for både pasienter og pårørende.

Kristiansand Høyre vil:

- Ha et mål om at det skal være maksimalt en ukes ventetid mellom henvisning til psykolog og første time i kommunen.
- At kommunen, inntil dette målet er nådd, skal benytte seg av private psykologer på lik linje med kommunale.
- Jobbe for at pakkeforløpene for psykisk helse blir fulgt opp av kommunehelsetjenesten.
- Jobbe for tettere samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og kommunale helsetjenester om psykisk helse.
- Opprette et tilbud for helsestasjon for gutter.
- Styrke og synliggjøre psykiske helsetilbud for menn.
- Styrke kompetansen knyttet til traumer innenfor det psykiske helsetilbudet.
- Sikre samarbeid mellom krisesentrene og andre tjenester i kommunen.
- Øke antall bofellesskap med bemanning.
- Avlaste sykehusets Avdeling for Barn og Unges Psykiske helse (ABUP) ved å styrke lavterskeltilbudene i kommunen.
- Videreutvikle helsestasjonstjenesten slik at barn og unge får et bedre digitalt helsesykepleiertilbud.
- Styrke lavterskeltilbud som Rask Psykisk Helsehjelp, som sikrer rask hjelp uten henvisning.
- Øke tilgjengeligheten til digitale mestringsverktøy knyttet til psykisk helse.
- Styrke det forebyggende arbeidet mot spiseforstyrrelser.

- Arbeide for en nullvisjon om selvmord, gjennom blant annet å sikre kompetanse på psykisk helse og selvmordsforebygging blant helsepersonell og de som arbeider med barn og unge.
- Sørge for umiddelbar oppfølging av etterlatte etter selvmord.
- Sikre at barn og unge som ikke har fått bedret sin tilstand i løpet av ett år i kommunalt psykisk helsevern får en ny vurdering av behandlingstilbudet.
- Sikre at det utvikles et kompetansemiljø i skolehelsetjenesten i samarbeid med lokalt helsevesen som avdeling for barn og unges psykiske helse (ABUP) og regional seksjon for spiseforstyrrelser (RASP).
- Ha tettere samarbeid med frivilligheten som sikrer et aktivitetstilbud for unge med psykiske lidelser

Kvinnehelse

Kristiansand Høyre ønsker å investere i kvinners helse. Kvinner og menn har ulike symptomer i ulike sykdommer. Hjerte og karlidelser er et godt eksempel på dette. Ved et sterkere fokus og kunnskap innen dette feltet, vil vi på sikt oppnå en sterkere likestilling også innen helse. Ved å styrke svangerskaps- og barselomsorgen kan man forebygging av fysiske og psykiske komplikasjoner som følge av fødsel er viktig for en god og trygg start på foreldrerollen.

Kristiansand Høyre vil:

- Jobbe for at det bygges ny fødeavdeling på Sørlandet sykehus Kristiansand
- Styrke kritesentrene og overgrepsmottaket.
- Styrke svangerskaps- og barselomsorgen ved å jobbe aktivt for forebygging av fysiske og psykiske komplikasjoner både før og etter fødsel.
- At jordmor skal være tilgjengelig og ivareta trygghet for gravide gjennom svangerskapet.
- Sikre kontinuitet og ivaretagelse i overgangen mellom sykehus og hjem.
- At jordmor skal være tilgjengelig for familien i hjemmet og på helsestasjonen etter hjemkomst.
- Øke søkelyset på kvinnesykdommer også hos den eldre delen av den kvinnelige befolkningen.
- Være en samarbeidspartner og legge til rette for kvinnehelsehus i regi av Norske Kvinners Sanitetsforening som et supplement til offentlig og privat helsetjeneste.
- Støtte organisasjoner som hjelper fremmedkulturelle kvinner med familieplanlegging.
- Støtte frivillige organisasjoner og private organisasjoner som hjelper kvinner i vanskelige situasjoner.

Rusomsorg

Høyre vil føre en ruspolitikk som har som mål å forebygge rusproblemer. Høyre vil jobbe for å begrense de negative skadevirkningene som følger av narkotika og alkohol. Det skal fortsatt være forbudt å bruke og besitte narkotika, men Høyre ønsker at personer med rusutfordringer skal få hjelp, behandling og oppfølging i stedet for straff. Høyre vil styrke samarbeidet mellom den kommunale rusomsorgen og spesialisthelsetjenesten, og ta i bruk flere private og ideelle aktører i behandling og ettervern.

Kristiansand Høyre vil:

- Innføre en nullvisjon for overdosedødsfall i Kristiansand.
- Gjennomføre en lokal rusreform som et pilotprosjekt i samarbeid med rusomsorgen og politiet, hvor det ikke tas ut siktelse ved avdekket illegalt rusmiddelbruk, men at det i stedet tilbys rådgivning og kartlegging med sikte på oppfølging eller behandling for å motvirke stigmatisering og sikre bedre tilgang til helsetilbud for personer som bruker ulovlige rusmidler.
- Styrke det oppsøkende arbeidet mot rusavhengige med nødvendig legehjelp og skadereduserende tiltak.
- Ha tettere samarbeid mellom sykehus og kommune om FACT-team.
- Sørge for økt samhandling og samlokalisering mellom de ulike tjenestene rundt mennesker som sliter med rusproblemer.
- Invitere flere frivillige og ideelle organisasjoner til å bidra til alternative sosiale miljø og møtesteder for rusbrukere.
- Ha tettere samarbeid mellom skole, foreldre, politi og ideelle organisasjoner om forebygging av rusmisbruk blant unge.
- Starte undervisning og informasjon til barn og foreldre om rus allerede på mellomtrinnet i grunnskolen.
- Styrke ruskompetansen i skolehelsetjenesten.
- Følge opp retningslinjene fra Helsedirektoratet om utdeling av brukerutstyr for å forebygge mot Hepatitt C.
- Utvikle et tettere samarbeid mellom kommunens helsetjeneste og spesialisthelsetjenesten for å sikre at brukerne videreføres i et trygt rusfritt miljø før, under og etter utskrivning eller soning.
- Samarbeide med sykehuset og Helsedirektoratet om en nasjonal pilot for ett lavterskel LAR-tilbud i Kristiansand hvor tilbud om behandling skal komme innen en uke etter oppsøking.
- Ta initiativ til tettere samarbeid med lokale brukerorganisasjoner om økt brukerstyring av rusomsorgen.

Helsebydelen Eg

Høyre vil arbeide for en sterk og fremtidsrettet spesialisthelsetjeneste i Kristiansand. Vi vil jobbe for samarbeid og synergier mellom sykehus, kommune og private.

Kristiansand Høyre vil:

- Bidra til utvikling av helsebydelen på Eg i dialog med sykehuset om gjensidig utnyttelse av nærhet og samarbeid innen somatisk og psykisk helse.
- Sikre oppstart av det nye helsehuset på Eg.
- Sikre en god kommunal legevakt og øyeblikkelig hjelp til dem som trenger det.

Rekruttering av helsepersonell

Høyre vil være med på å skape forutsigbarhet og optimisme. Vi vil legge til rette for at Kristiansand skal være en attraktiv kommune å jobbe og bo i. For å kunne gi et best mulig helsetilbud til byens befolkning, er det viktig med nok kompetanse gjennom tilstrekkelig rekruttering av fastleger, sykepleiere og helsefagarbeidere. Høyre vil jobbe for gode- og godt bemannede kommunale omsorgstjenester.

Høyre vil jobbe for at fastleger skal trives og oppleve tilfredshet og stolthet over jobben de gjør. Vi vil støtte opp om en fastlegeordning med høy aktivitet og god tilgjengelighet.

Etableringen Campus Sør med deler av legeutdanningen på Sørlandet Sykehus kan bidra til rekruttering av nye unge leger lokalt.

Kristiansand Høyre vil:

- Innføre sykepleiertoppteam som bemanningsnorm i Kristiansand kommune.
- Innføre tiltak som gir fastlegene råderett over egen arbeidsdag.
- Sikre en god og effektiv legevakt og legevakttjeneste i hele kommunen gjennom smart organisering av oppgaver og tilstrekkelig bemanning.
- Legge til rette for at fastlegekontor kan tilby videokonsultasjoner for de som ønsker det.
- Aktivt jobbe for flere menn i helse- og omsorgsykker, særlig med tanke på mannlige helsesykepleiere.
- Gi forutsigbarhet for omsorgspersonell gjennom gode turnuser og god ledelse.
- Jobbe for styrket lederskap i helsetjenesten gjennom lokale lederutviklingstiltak.
- Bidra til dialog om mulig samarbeid med kommune om praksisplasser for medisinstudenter og etableringen av Campus Sør.
- Tenke nytt om organisering av helsesektoren i tråd med helsepersonellkomisjonens rapport.

KAPITTEL 2: TRYGG OPPVEKST OG LANDETS BESTE SKOLE

En god og trygg oppvekst er det viktigste vi kan gi barna våre for å sikre muligheter for alle. Byens barnehager og skoler skal være et sted for lek, læring og mestring. Trygge barnehager og gode skoler skal gi barna opplevelsen av å bli sett og hørt, få kjenne på mestring og gleden ved å lære. Det bidrar til at barn blir trygge sammen med andre barn. Barnehagene og skolene skal bidra til sosial utjevning og til at alle barn har et godt utgangspunkt for gode liv. Kristiansand Høyre har derfor høye ambisjoner for barnehagene og for en skole som løfter alle elevene.

En god start på livet

Gode barnehager for alle

Barnehagen er for de aller fleste barn første steg i et langt utdanningsløp. Barnehagen spiller en sentral rolle i barns sosiale og faglige utvikling, og utjevner forskjeller som ellers vil dukke opp senere i skoleløpet. I dag er det for store kvalitetsforskjeller mellom barnehagene i Kristiansand. Mange barnehager har ikke stort nok fokus på barns språklæring, og det er fortsatt stor mangel på utdannede barnehagelærere for å oppfylle målet om 50 prosent pedagogandel i barnehagene.

Høyre vil ha et variert barnehagetilbud med høy kvalitet og godt innhold. Familier er forskjellige og har ulike verdier og interesser. Derfor er det viktig at vi har ulike typer barnehager slik at foreldre kan velge den barnehagen de synes passer best for seg og sitt barn, uavhengig av økonomisk situasjon. Høyre vil løfte den faglige kvaliteten og språkopplæringen i barnehagen, og vil øke rekrutteringen av barnehagelærere og spesialpedagoger.

Kristiansand Høyre vil:

- Gradvis øke pedagogtettheten i barnehagene til 50 prosent og gi flere ansatte i barnehagene tilbud om etter- og videreutdanning.
- At alle barn skal få servert mat i barnehagen hver dag, og at maksimalsatsen for matpenger i kommunale barnehager derfor øker.
- Sikre at familier med rett til redusert barnehageavgift automatisk også gis rett til reduserte matpenger og eventuelle andre utgifter tilknyttet barnehagen.
- Øke andelen spesialpedagoger i barnehagene.
- Videreføre kravet om norskkunnskaper for barnehageansatte og øke muligheten for norskopplæring på arbeidsplassen.
- Legge til rette for mer innovasjon og samarbeid i og mellom barnehager, frivilligheten, kommunen og andre for å sørge for utvikling av ny kunnskap og nye tilbud.
- Likebehandle offentlige, ideelle og private barnehager for å sikre forutsigbare og rettferdige rammevilkår.
- Inngå samarbeid med en barnehage om et pilotprosjekt for å teste ut mer fleksible åpningstider i barnehagen.
- Gi foreldre i alle bydeler en mulighet for barnehagetilbud i sommerferien, som et alternativ for de som jobber i sesongbetont arbeid.
- At foreldrenettverk skal være en integrert del i alle barnehager, som et viktig tiltak for å fremme inkludering og sosiale aktiviteter mellom foreldre.
- Sikre at så mange som mulig får tilbud om barnehageplass ved fylte ett år eller når permisjonstiden utløper.
- Øke fleksibiliteten i barnehageopptaket basert på behov.
- Si nei til kommunal kontantstøtte.

Overgangen til skolen

En av de mest sårbare fasene i livet til barn er overgangen til skolen. Språk- og læringsforskjeller mellom elever er tydelig allerede fra skolestart, og vil kun vokse dersom det ikke tas raske grep. Alle barn skal få en god overgang fra barnehage til skole, men noen barn trenger mer tid og en større innsats rundt seg enn andre til å bli skoleklare. Det er skolen som skal tilpasse seg barnet, ikke barnet som skal tilpasse seg skolen.

Høyre vil sikre alle skoler tilstrekkelig informasjon om elevene de mottar og fjerne informasjonshindre, og vil teste ut fleksibel skolestart. Høyre mener at fleksibel skolestart er et viktig tilbud til elever som fungerer godt i våre naboland, slik at alle barn har det trygt og godt på skolen og får best mulig utbytte av opplæringen.

Kristiansand Høyre vil:

- Kartlegge barns språkutvikling før skolestart og styrke norskopplæringen til de barna som trenger det, og gi tilbud om ekstra språkopplæring på SFO for skolestartere som har behov for det.

- At taushetsplikten ikke skal være til hinder for samarbeid og utveksling av informasjon mellom de ulike etater og instanser.
- Sikre god overgang fra barneskolen til grunnskolen ved å kartlegge basisferdighetene før overgangen.
- Fjerne hindringer for nødvendig informasjonsflyt og foresattes "reservasjonsrett" mot informasjonsoverføring ved alle overganger i oppveksten.
- Søke staten om å innføre en forsøksordning med fleksibel skolestart på 1. trinn.
- At første året på grunnskolen skal være skjermfri.

Kunnskapsskolen

En skole som ser hver enkelt elev

En god skole er det viktigste tiltaket for å bekjempe sosiale forskjeller og gi muligheter for alle i Kristiansand. Det er for store kvalitetsforskjeller mellom skolene i Kristiansand i dag, og på ulike skoler kan det være flere måneder læring som kan skille elevene. Det gir mange elever et dårlig utgangspunkt og vil gi dem utfordringer i møte med ungdomsskole og videregående opplæring. En forutsetning for god læring er et trygt og inkluderende skole- og læringsmiljø.

Fortsatt er det for mange som begynner på ungdomsskolen uten å kunne lese og skrive skikkelig. 1 av 4 elever på 8. trinn i ungdomsskolen kan ikke lese skikkelig, og nesten 1 av 3 mangler grunnleggende ferdigheter i matematikk. Hvis ikke grunnskolen retter opp dette, vet vi at disse eleven vil slite med å fullføre videregående. Selv om stadig flere fullfører videregående skole, er det fremdeles 1 av 5 som ikke fullfører. Og vi vet at de som ikke fullfører videregående har større sannsynlighet for å falle utenfor arbeidslivet senere.

Høyres mål er en kristiansandskole som gir muligheter for alle uavhengig av bakgrunn, og der ingen går ut av skolen uten å kunne lese, skrive og regne skikkelig. Høyre vil at kristiansandskolen skal være i landstoppen på læringsresultater og lavt fravær, og bidra til at 9 av 10 skal fullføre videregående skole innen 2030.

Kristiansand Høyre vil:

- Tilpasse undervisningen bedre til den enkelte elev, enten eleven trenger ekstra oppfølging eller ekstra utfordringer, gjennom varierte undervisningsformer og tidsbegrenset nivådeling.
- Forsterke arbeidet med tidlig innsats fra 1.-4. trinn og prioritere de grunnleggende ferdighetene slik at alle skal kunne lese, skrive og regne etter småskoletrinnet.
- Revitalisere satsingen på forskningsbasert læringsutvikling (FLiK).
- Gi alle elever som trenger ekstra utfordringer mulighet til å fag fra høyere klassetrinn.
- Gi elever muligheten til å starte fagutdanningsløpet allerede på ungdomsskolen.
- Tilby et størst mulig utvalg av valgfag på alle ungdomsskolene.
- Innføre et tilbud om 11. skoleår for elever med svake læringsresultater eller bekymringsfullt høyt fravær etter grunnskolen sammen med fylkeskommunen og de videregående skolene.
- Inngå flere avtaler mellom skoler og lokale bedrifter for at elever med lav motivasjon kan få et avbrekk fra skolehverdagen gjennom arbeidspraksis.

- Sammen med næringslivet arbeide for at flere elever velger yrkesfag ved inntak til videregående skole.
- At en større andel av undervisningen på barnetrinnet skal være praktisk.
- Hvis det som et resultat av mobbing må foretas et skolebytte er det alltid mobber som skal bytte skole.
- At flere skoler etablerer tilbud for elever med svake norskferdigheter som skal tilbys gjennom hele skoleløpet.
- At Kristiansand skal være fremst i landet på å ta del i forskningsprosjekter med mål om å heve læringsresultatene i skoleløpet
- Søke staten om å innføre en forsøksordning med kun to karakterer i norsk, hvor sidemålskarakteren fjernes og sidemålsksamen gjøres frivillig.
- Arbeide for at alle skoler skal ha oppdaterte læremidler tilgjengelig for elevene.
- Være positive til lekser som verktøy for repetisjon i kristiansandsskolen.
- Opprette et talentprogram i realfag for evnerike elever på mellom- og ungdomstrinnet.
- Tilby leksehjelp på SFO.
- Gi SFO mulighet og insentiver til å inngå samarbeid med frivilligheten som styrker innholdet og tilbudet i SFO
- Styrke seksualundervisningen i barne- og ungdomsskolen med særlig fokus på grensesetting og mangfold.

Sterkere lag rundt eleven

Flere unge opplever psykiske utfordringer og psykisk uhelse gjennom ungdomstiden. De senere årene har andelen elever som trenger ekstra tilrettelegging i skolen økt, men fremdeles får ikke alle den hjelpen de trenger. Flere lærere opplever at de får stadig nye roller som tar fokuset bort fra læring og undervisning. Høyre vil styrke laget rundt eleven gjennom å ha flere yrkesgrupper inn i skolen, samtidig som vi vil styrke apparatet som i dag ikke snakket godt nok sammen rundt eleven.

Kristiansand Høyre vil:

- Ha flere yrkesgrupper inn i skolen, eksempelvis miljøarbeidere, helsesykepleiere, spesialpedagoger mv.
- At de forskjellige aktørene rundt eleven først og fremst skal være på skolen, og så langt det lar seg gjøre samlokaliseres.
- At alle ungdomsskoleelever skal ha helsesykepleier tilgjengelig på skolen hver dag.
- At skolehelsetjenesten skal kunne henvise til psykolog.
- Ha som mål å kraftig redusere antall vedtak om spesialundervisning på skolene.
- Søke staten om å innføre en forsøksordning hvor den individbaserte retten til spesialundervisning gjennom enkeltvedtak hos PP-tjenesten erstattes med et spesialpedagogisk støttesystem ved alle skolene.
- Gjennomføre et kompetanseløft i spesialpedagogikk slik at alle elever med behov for særskilt tilrettelegging skal få dette av kvalifiserte og utdannet personell.

- At elever som ikke får utbytte av den ordinære undervisningen først og fremst skal få hjelp fra en spesialpedagog innenfor rammene av den ordinære undervisningen.
- Stille sterkere krav til kompetanse i rådgivnings- og karriereveiledningstjenesten, og gi uteksaminerte elever mulighet til å evaluere rådgiver. Skoleeier skal følge opp resultatene fra undersøkelsen.
- Styrke elevombudets rolle som uavhengig ombud og øke kunnskapen om elevombudets arbeid blant elever og foresatte.
- Innføre en forsøksordning med fraværsagent på enkelte skoler som jobber med skolemiljø og oppfølging av fravær og frafall i skolen.
- Gi eksterne muligheten til å levere et sunt og næringsrikt måltid til SFO, slik at ansatte kan bruke mer tid på barna.

Dyktige lærere og skoleledere

Gode og kompetente lærere som kan fagene de underviser er en forutsetning for elevenes læring og utvikling. Når Støre-regjeringen tar skolen i feil retning gjennom å svekke kompetansekrav for lærere og skrote lærerspesialistordningen, vil Høyre at kristiansandskolen skal holde et høyt faglig nivå hvor alle lærere er kvalifiserte til å undervise i sine fag. Høyre vil at det skal være enkelt å ta etter- og videreutdanning mens man underviser i skolen, og sikre sterke fagmiljøer slik at alle lærere opplever høyt faglig nivå på skolen til det beste for elevene.

Kristiansand Høyre vil:

- At alle elever i kristiansandsskolen skal motta undervisning fra kvalifiserte og utdannede lærere med fordypning i fagene de underviser i.
- At det skal være enklere å ta etter- og videreutdanning parallelt som man underviser i skolen, og at lærere som underviser i fag de mangler kompetanse i, skal få tilbud om videreutdanning innen ett år.
- Redusere den totale mengden administrativt arbeid for lærere, og sikre at primæroppgavene er pedagogisk oppfølging og undervisningsrettet arbeid.
- Styrke laget rundt eleven for å avlaste oppgavene til læreren, eksempelvis IKT.
- Sørge for at skoleleder har verktøy og kapasitet til å forebygge og avdekke vold og trusler mot ansatte i skolen, og bedre varslingskulturen internt på skolene.
- Beholde lærerspesialistordningen i Kristiansand og prøve ut flere karriereveier i skolen for lærere som brenner for god undervisning i klasserommet.
- Kartlegge oppmøte på foreldremøter og utviklingssamtaler, og innføre hjemmebesøk hos foreldre som ikke møter opp over tid.
- At alle skoler i samarbeid med FAU skal utarbeide en forventningssamtale for skole-hjem-samarbeidet med tydelig ansvarsfordeling.
- Sørge for at alle skoleledere har rektorutdanning, og at rektorer ansettes på åremål.

En pådrivende skoleeier

Kristiansandskolen ligger langt bak mange av kommunene vi liker å sammenligne oss med på læringsresultater og nasjonale prøver. Kommunen som skoleeier skal tørre å stille krav til skolene og

elevene for å sikre at alle får den undervisningen de har rett på. Høyre vil at kommunen skal ta en mer aktiv rolle som skoleeier, og at informasjon om læringsresultater og fravær skal offentliggjøres og følges tett politisk. Høyre ønsker at familier skal kunne velge den skolen som passer best for sine barn, og vil sikre rammevilkårene til friskoler i Kristiansand.

Kristiansand Høyre vil:

- Innføre en målsetning om at kristiansandsskolen skal være fremst i landet på læringsresultater og lavt fravær.
- Legge frem en bystyremelding annethvert år om kvalitet og læringsutvikling i kristiansandsskolen.
- Kartlegge læringsresultater gjennom hele skoleløpet og sikre full og tilgjengelig åpenhet om resultatene, og sørge for at dette brukes aktivt i skoleutviklingsarbeidet.
- Sikre at skolene har plikt til å følge opp elever fra første fraværsdag, og at skoleeier har felles, konkrete og praktiske retningslinjer for forebygging og tiltak overfor elever med bekymringsfullt høyt fravær.
- Innføre en grense på 10% fravær i ungdomsskolen hvor skoleeier skal ha en tiltakspakke som settes inn av skolen når en elev overskrider grensen.
- Ha klare rutiner for fraværsoppfølging på alle skoler, og at alt fravær skal føres systematisk på alle skoler.
- At alle skoler i Kristiansand skal gjennomføre alle statlige kartleggingsprøver.
- Opprette tiltakspakker og oppfølgingsteam for skoler som over tid leverer svake læringsresultater, eller som har vedvarende problematikk knyttet til mobbing og skolemiljø.
- Søke staten om en prøveordning hvor kommunen overtar ansvaret for videregående opplæring i Kristiansand.
- At hver enkelt skole selv fastsetter regler for mobilbruk.
- Ha en bærekraftig skolestruktur med større enheter for å styrke fagtilbudet, kompetansemiljøene og laget rundt elevene.
- Støtte opp om friskoler og den internasjonale skolen som representerer et mangfold i skoletilbudet for elevene.
- Gi incentiver for å sikre at de beste lærerne underviser på skoler som har ekstra store utfordringer.
- Gjeninnføre tilbudet med gratis sommerskole for grunnskoleelever.
- Øke antall lærlinger i kommunen og legge frem en opptrappingsplan for at kommunen skal nå målet om 3 lærlinger per 1000 innbygger innen 2027.
- Kartlegge og legge en plan for å sikre gode uteområder på alle kommunale skoler, gjennom tett samarbeid med skoleledelsen.

En trygg by å vokse opp i

På lag med barna og familien

Mange barn i Kristiansand vokser opp med ulike utfordringer i familien. Barn må, så langt det er mulig, få vokse opp sammen med sine foreldre, og derfor er det viktig at kommunens familietjenester og

barnevernet har kompetanse til å bistå forebyggende. I de tilfeller hvor kommunen må overta omsorgen for barn er det desto viktigere med kompetanse og trygghet i barneverntjenesten. Høyre vil heve kompetansenivået i barnevernet og styrke oppfølgingen av tjenesten. Høyre vil videreutvikle kommunens barne- og familietjenester til det beste for barna, og sikre et mangfold av tjenestetilbydere.

Kristiansand Høyre vil:

- Sørge for at alle ansatte i barnevernet får tilbud om videre- og etterutdanning som sikrer nødvendig kompetanse til å hjelpe barn med de utfordringene de har.
- Legge frem en årlig kvalitetsmelding for barneverntjenesten.
- Styrke det tverrfaglige samarbeidet mellom hjem, skole, barnehage, barnevern, helsetjeneste, politi og andre aktuelle aktører rundt barna.
- Utvikle foreldreveiledningsprogram for å forebygge psykiske vansker hos barn.
- Videreutvikle barneverntjenestens digitale verktøy (DigiBarnevern) for bedre kommunikasjonen og sømløsheten mellom aktørene rundt barnet.
- Arbeide for at alle barn i barnevernets omsorg kun skal ha én fast kontaktperson å forholde seg til.
- Sikre et mangfold av barnevernstilbud ved hjelp av stabile og gode rammevilkår også for private og ideelle tilbud.
- Sikre lavterskel psykisk helsehjelp for foreldre som sliter med fødselsdepresjon eller utfordringer med familielivet og barna.
- Videreutvikle familiens hus og familievernkontoret for å sikre et sterkt lag rundt familier som behøver støtte.
- Ha tett samarbeid mellom kommunen, velforeninger, idrettslag og andre lokale organisasjoner i bydelene om forebygging av utenforskap blant barn og unge.
- Sette fokus på negativ sosial kontroll i introduksjonsprogrammet og i samtaler med utsatte barn og familier.
- Gjennomføre en storstilt opprustning av kommunes lekeplasser finansiert av salg av kommunal eiendom.

Inkluderende og trygge ungdomsmiljøer

I Kristiansand er mange ungdom aktive i organisert idrett og andre fritidsaktiviteter. Likevel er rundt halvparten av ungdommene ikke aktive i en organisasjon, en klubb, et lag eller en forening. Dessverre er deltakelsen synkende og nedgangen startet før pandemien. Foreldrenes økonomi er et hinder for at barn og unge deltar i en organisert fritidsaktivitet. I tillegg er andelen unge som havner utenfor økende, og flere unge sliter med psykisk uhelse. Høyre vil at alle skal kunne delta på fritidsaktiviteter, uavhengig av foreldrenes lommebok. Høyre vil styrke innsatsen mot utenforskap blant unge i samarbeid med næringsliv og frivillighet, og gi unge enkel tilgang til rask psykisk helsehjelp.

Kristiansand Høyre vil:

- Sikre at alle barn og unge kan delta på minst én fritidsaktivitet, uavhengig av familiens økonomi.
- Styrke fritidsfondet gjennom økte bevilgninger, og gjøre tilbudet kjent for flere.

- Arbeide for at alle ungdommer skal ha varierte fritidstilbud i sin bydel, og at ungdomsklubbene i større grad skal være brukerstyrt.
- Stimulere til et mangfoldig og tilrettelagt idrettstilbud i samarbeid med idretten, frivilligheten og lokalt næringsliv, som bidrar til at flere får drive med idrett.
- Sikre bedre tilgang til eksisterende kommunale idrettsanlegg for den egenorganiserte aktiviteten.
- Samarbeide tett med politiet om forebyggende arbeid mot ungdomskriminalitet og radikalisering, og aktivt ta del i politiets nasjonale piloter og forsøksordninger.
- I samarbeid med politi og andre etater utarbeide og iverksette hurtige reaksjoner og tidlig innsats rettet mot barn og unge som blir involvert i volds, rus eller gjengkriminalitet.
- Samarbeide med private og ideelle aktører for å sikre at det er tilstrekkelig kapasitet og ressurser til at unge gjengangere kan plasseres på kvalifiserte ungdomsinstitusjoner.
- Videreføre sommerjobb-prosjektet og styrke næringslivets rolle i programmet, så flere ungdommer får positive møter med næringer som trenger arbeidskraft.
- Tilrettelegge for fritidsaktiviteter i helger og ferier for barn og unge som trenger det, i samarbeid med frivilligheten.
- Iverksette et helhetlig forebyggende tjenestetilbud etter inspirasjon fra Tromsøs U16-prosjekt.
- Sikre helsestasjon for unge som "sentral" for unge inn til rask psykisk helsehjelp og råd om seksuell helse.
- Tilby rammeavtaler til ideelle organisasjoner som arbeider målrettet mot utenforskap blant barn og unge i Kristiansand.
- Sikre et mangfold i tilbudene og fortsette samarbeidet med ideelle organisasjoner og private tilbydere innenfor rusomsorg, psykisk helse og arbeidstrening.
- Samarbeide med sosiale entreprenører om å gi unge under 30 år uten fullført videregående opplæring tilbud om oppstart i utdanning eller arbeidstrening.
- Bidra med støtte inn mot flerkulturelle miljøer for å styrke kompetanse rundt prosjektsøknader og tilskudd.

KAPITTEL 3: EN BY FOR ALLE

Høyre vil skape et samfunn med muligheter for alle. Alle skal kunne bidra med sine evner i samfunnet og i arbeidslivet. Alle barn i Kristiansand skal ha muligheten for en god oppvekst og et godt utgangspunkt for resten av livet.

De fleste mennesker har et sterkt ønske om å delta i samfunnet, mestre egen hverdag og ta ansvar for seg selv og sine nærmeste. Alle mennesker er forskjellige og har ulike utgangspunkt.

Flere må inkluderes i arbeidslivet

Det har en egenverdi for den enkelte å være i jobb. Vårt velferdssamfunn er avhengig av at alle som kan jobbe, jobber og bidrar til vår felles velferd. Den største forskjellen er ofte mellom de som står utenfor og de som er innenfor arbeidslivet.

Kristiansand Høyre vil:

- Kristiansand kommune skal sette et mål om at 5% av alle nyansettelser skal være av personer med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en.
- Styrke mangfoldskompetansen hos ansatte, ledere og de som rekrutterer i kommunal sektor.
- Bruke lønnstilskudd for å få flere inn i arbeid.
- Lage avtaler mellom kommunen og bedrifter i Kristiansand for å etablere hurtigspor inn i arbeidslivet.

Mennesker med funksjonsvariasjon

For Høyre er det et mål at mennesker med nedsatt funksjonsevne kan leve mest mulig selvstendige og aktive liv. Det er en selvfølge at offentlige rom og bygninger gjøres tilgjengelig for alle.

Familier med barn med nedsatt funksjonsevne møter på særskilte utfordringer og må sikres helhetlig og koordinert hjelp og tilrettelegging. Barna må få oppfølging og tilbud som er tilpasset deres behov, slik at de kan leve gode liv og få mulighet til å delta i samfunnet og ha mulighet til utdanning og arbeid.

Kristiansand Høyre vil:

- Familiene selv skal velge hvem som skal utføre hjelpen, ideelle, private eller offentlige aktører.
- Innføre reell valgfrihet og tillate private tilbydere i ordningen med Brukerstyrt Personlig Assistent.
- Ivareta hele familien ved BPA-tildelingen.
- Øke kompetansen til helsevesenet, skole og andre som er i tett kontakt med innbyggere med nedsatt funksjonsevne.
- Legge til rette for at hjelpemidler som blir tildelt raskt kommer ut til brukerne.
- Innføre en trainee-ordning i kommunen for funksjonshemmede etter modell fra Oslo kommune.
- Jobbe for at skolene og barnehagene etablerer vennegrupper som inkluderer barn med funksjonsvariasjon.

Nulltoleranse mot rasisme og diskriminering

Mangfold og retten til å ikke bli diskriminert på bakgrunn av etnisitet, bakgrunn, kjønn, religion, funksjonsevne eller politisk overbevisning er grunnleggende verdier for Høyre. Ingen skal leve i frykt for å bli utsatt for vold eller annen kriminalitet basert på hvilken hudfarge man har, hvilket land man kommer fra, hvem man forelsker seg i eller hvilken tro man har.

Kristiansand Høyre vil:

- Styrke arbeidet med digital dømmekraft og nettvett på skolen.
- Utarbeider egne planer for å forebygge og bekjempe rasisme og diskriminering.
- Innhente kunnskap om opplevd rasisme og diskriminering i kommunen, og at det gjennomføres kompetansehevende tiltak for ansatte i kommunene.
- Styrke skolens arbeid knyttet til temaer som rasisme, hatkriminalitet og voldelig ekstremisme, blant annet gjennom samarbeid med Dembra og Arkivet freds- og menneskerettighetscenter.

- Styrke tverrfaglig samarbeid mellom politi, helsetjenester, organisasjoner og oppvekst- og kulturfunksjoner i Kristiansand.
- Sikre at kommunen har en helhetlig plan eller en handlingsplan for kjønn, kjønnsuttrykk, kjønnsidentitet, kjønnskarakteristikk og seksualitetsmangfold.
- Sikre at LHBTIQ-personer med innvandrerbakgrunn blir inkludert i relevante kommunale planer som for eksempel samfunnsdelen av kommuneplanen og forskning.
- Invitere idretten og andre barne- og ungdomsorganisasjoner i kommunen til LHBTIQ-kompetansepåfyll i regi av kommunen.
- Ta initiativ til dialogmøter med religiøse ledere i kommunen om forebyggende holdningsarbeid til LHBTIQ-personer.

God integrering gir muligheter for alle

Gode norskkunnskaper er viktig for å komme i jobb, og for å delta i sivilsamfunnet. Skal foreldrene forstå samfunnet deres barn vokser opp i, må de forstå hva som blir sagt på foreldremøtet og i samfunnet.

Alle skal ha rett til å leve frie og selvstendige liv uten tvang, trusler og vold. For mange fratas disse grunnleggende rettighetene. Dessverre er innvandrere mer utsatt.

Kristiansand Høyre vil:

- Sørge for at introduksjonsprogrammet er tilpasset den enkelte.
- Jobbe for at flere får mulighet til å ta fagbrev gjennom introduksjonsprogrammet, for eksempel ved tilpasset yrkesrettet videregående opplæring eller modulbasert opplæring.
- Utvide norskopplæringsordningen i samarbeid med private aktører og gi tilbud om spisset arbeidsrettet språkopplæring i samarbeid med ulike bransjer.
- Legge til rette for at flere sosiale entreprenører utvikler flere målrettede tiltak for innvandrerkvinner.
- Etablere fadderordninger der nyankomne innvandrere får fadderfamilier. Dette kan også organiseres gjennom frivillige organisasjoner.
- Sikre god kompetanse hos ansatte i kommunale tjenester knyttet til negativ sosial kontroll.
- Heve kompetansen i barneverntjenestene om ufrivillige utenlandsopphold.
- At alle kommunen har egne handlingsplaner mot negativ sosial kontroll og vold i nære relasjoner, herunder æresvold og kjønnslemlestelse.
- Ha et bedre samarbeid mellom kommunen og politiet for å forebygge vold. For eksempel gjennom voldskoordinator.
- Oppfordre til samarbeid mellom skolene og kommunen i forkant av sommerferien for å fange opp barn og ungdom som risikerer å bli sendt ut av landet mot egen vilje.
- Styrke frivilligheten og idrettens rolle i integreringsarbeidet gjennom støtte til lavterskeltilbud og aktivitetsguider.
- Øke støtten til frivillige foreninger som jobber for bedre integrering.

Flyktninger fra Ukraina

Europa står midt i den største flyktningkrisen siden andre verdenskrig. På kort tid har svært mange flyktninger kommet fra Ukraina. De vet ikke hvor lenge de skal bli i Norge, de kjenner ikke det norske samfunnet og mange har ikke noen venner eller kjente i landet. Det er derfor viktig at Norge legger til rette for en mest mulig normal hverdag raskest mulig. Tilgang på arbeid, utdanning og fritidsaktiviteter kan raskt gi en så normal og meningsfull hverdag som mulig.

Kristiansand Høyre vil:

- Sikre god beredskap for situasjoner med store ankomster på kort tid og for rask inkludering i lokalsamfunn.
- Sikre tilstrekkelig kvalifisert tolkekapasitet på ukrainsk.
- Sørge for at kommunen har kapasitet til å gi barn og unge fra Ukraina rett til morsmålsopplæring i tråd med regelverket, blant annet med å legge til rette for digital opplæring der det er nødvendig.
- Evaluere integreringen av ukrainske flyktninger i Kristiansand for å trekke lærdommer fra denne tilkommende flyktningkriser og for å forbedre integreringen.
- Inngå vennskapsbyavtale med en by i Ukraina og bidra til gjenoppbygningen av byen.

KAPITTEL 4: GRØNN KOMMUNE MED BLÅ POLITIKK

Kristiansand Høyre vil kutte utslippene, ikke utviklingen. Klimakrisen er vår tids største utfordring og skal vi unngå økt global oppvarming er vi avhengig at det settes inn tiltak som reduserer klimagassutslippene og at kommunene tar sin del av ansvaret.

Skal vi klare dette må man ta store og små grep og for Høyre er det viktigst å prioritere den klimapolitikken som gir mest utslippskutt over symbolpolitikk. Skal Kristiansand kutte utslippene må det gjøres grep innen transport, karbonfangst og en økt elektrifisering av samfunnet.

En grønn kommune

Klima- og miljøutfordringene krever internasjonal, nasjonal og lokal innsats. Miljø og klima skal være en tydelig del av all politikkutforming i kommunen.

Kristiansand skal være en naturlig arena og samarbeidspartner for nasjonale, offentlige og private initiativ for det grønne skiftet. Kristiansand Høyre vil at kommunen skal skape større etterspørsel etter miljø- og klimavennlige løsninger.

Kristiansand Høyre vil:

- Stille strenge klima- og miljøkrav i alle kommunens anbud og innkjøp, til både produkter, tjenester og transport.
- Støtte utbygging av fyller- og ladeinfrastruktur for utslippsfri tungtransport og maritim transport.
- Ha et mål om at alle anleggsplasser i Kristiansand skal bli fossilfrie i løpet av perioden og på sikt utslippsfrie.
- Prioritere byggesaksøknader fra entreprenører som garanterer fossilfri eller utslippsfri byggeplass.
- Sikre at alle kommunens kjøretøy og all kollektivtransport blir utslippsfri.

- Styrke markedet for gjenbruk av byggematerialer ved å stille krav i kommunale byggprosjekter og arbeide for en markeds plass for gjenbrukte byggematerialer.
- Finne gode løsninger for gjenvinning av tekstil- og klesavfall i samarbeid med private og frivillige aktører.
- Redusere matsvinnet i kommunale virksomheter med 50 prosent innen 2030.
- Ha bedre løsninger for sortering og gjenvinning av husholdningsavfall.
- Bygge alle nye kommunale bygg der det er hensiktsmessig som energiproduserende plusshus og lage en plan for hvordan man kan bygge ut solceller og solfangere på eksisterende bygg.
- Starte planleggingen av hvordan legge om kommunens bygg til å komme så nær plusshusstandard som mulig.
- Arbeide for at en grønnere kollektivtransport hvor nullutslippsteknologi erstatter fossilt drivstoff.
- Gradvis erstatte plastemballasje og engangsplast i kommunens egen virksomhet med gjenvinnbare produkter.
- Innføre en fast-track-modell for klimavennlige bygg i kommunal saksbehandling.
- Utvikle konsept destinasjonslading i samarbeid med reiselivsnæringen.
- Jobbe for tilstrekkelig kraftnett for full landstrømdekning og tilgjengelig ladestrøm.
- Kreve at alle skip som ligger til kai i Kristiansand havn i over 24 timer skal koble seg til landstrømanlegg.
- Legge til rette for at sjøtransporten skal ha utslippsfri inn- og utseiling av Kristiansand havn.

Klimavennlig industri

En forutsetning for næringsetableringer er store og tilgjengelige næringsarealer med tilgang på kraft og god infrastruktur. Kristiansand må være tydelige på at Agder må produsere nok ren kraft, og sikre at denne kommer frem til næringsområdene.

Kristiansand Høyre vil:

- Arbeide for nye klimavennlige industrier og skal støtte eksisterende industrier til å bli grønnere ved å sikre langsiktige og forutsigbare statlige rammebetingelser.
- Være en pådriver for å sikre oppdatering av strømmettet.
- Jobbe for å sikre konkurransedyktige kraftpriser ved å etablere mer fornybarkraft.
- At Kristiansand skal bli nasjonalt kompetansesenter for havvind.
- Videreutvikle Kristiansand som nasjonalt hydrogenknutepunkt.
- Støtte opp og få utarbeidelse av gode nasjonale rammevilkår for karbonfangst og lagring, samt arbeide for et anlegg for karbonfangst på Returkraft.
- Videreutvikle Kristiansand kommunes klimastrategi slik at den inkluderer hvordan privat næringsliv kan bidra positivt i klimaarbeidet.

Et godt miljø

Kristiansand Høyre vil bevare naturområdene våre, våre sterke friluftstradisjoner og allemannsretten. Derfor er det viktig å ha god balanse mellom vekst og vern i våre viktige grøntområder i forbindelse med utbyggingsprosjekter.

Kristiansand Høyre vil sikre at vi har et godt vern om dyr er essensielt, både for bønder, oppdrettere og privatpersoner med kjæledyr.

Kristiansand Høyre vil:

- Arbeide for en markaplan for å bevare de verdifulle sentrumsnære rekreasjons- og friluftsområdene for kommende generasjoner.
- Sørge for lettere tilgang til avfallsstasjoner langs skjærgården for å redusere mengden plastikk og annet avfall i og ved sjøen.
- Støtte opp økonomisk om strandryddeaksjoner lokalt.
- At flere badestrender i Kristiansand kommune skal være Blått Flagget sertifisert.
- At alle eksisterende kunstgressbaner med gummigranulat skal ha oppsamlingsutstyr, og alle nye kunstgressbaner skal ha et miljøvennlig alternativ til gummigranulat.
- Støtte opp økonomisk om arbeid mot dyrevernkriminalitet.
- Synliggjøre arbeidet som blir gjort for økt dyrevelferd.
- Sikre biologisk mangfold av pollinatorer ved bevisst plantevalg rundt om i kommunen.
- Støtte initiativ til urbant landbruk.
- Tillegge jordvern mer vekt i arealplanlegging og stille krav til etablering av ny jord og sikre at matjord gjenbrukes.

KAPITTEL 5: IDRETT, FRIVILLIGHET OG KULTUR

Kristiansand Høyre ønsker å utvikle en levende og attraktiv by. Kulturliv, idrett og frivillighet er viktige kilder til en livlig kommune med trygge fellesskap. Vi vil legge til rette for å skape gode oppvekstvilkår, et inkluderende kulturliv og arenaer for god integrering. For å sikre at alle har gode tilbud å benytte seg av, ønsker vi å spille på lag med kulturlivet og frivilligheten. Kristiansand skal være en offensiv kommune, tilgjengelig for alle.

Idrett

Kristiansand skal være en kommune som spiller på lag med idretten. Vi skal ha flerbrukshaller det er lett å bruke, et bredt idrettstilbud og en større arena for friluftsliv. Alle skal ha tilbud i sitt nærrområde, og det skal være lett å delta. Både friluftsliv- og idrettstilbudene i kommunen skal være med å bygge fellesskap og trygghet.

Kristiansand Høyre vil:

- Endre kulturutvalgets navn til "Kultur- og idrettsutvalget".
- Være positive til å flytte idrettssjef-stillingen opp et ledernivå.

- Vurdere en ny modell for driftstøtte til lag og foreninger for å sikre mer rettferdig tildeling målt mot aktivitetsnivå og medlemsmasse.
- Utvikle Gimle til et kompetansesenter for idrett og folkehelse i samarbeid med UiA, Olympiatoppen Sør, Studentsamskipnaden i Agder, Idrettsrådet og andre relevante aktører.
- Sikre at friidretten har tilrettelagte anlegg for rekruttering og utvikling.
- Sørg for økt gjenbruk av kunstgressflater.
- Sikre tilstrekkelig med flerbrukshaller i kommunen.
- Jobbe for å bygge ny svømmehall vest i kommunen.
- Bidra til å snarlig sikre en permanent og fremtidsrettet hjemmearena for Vipers Kristiansand.
- Utvikle en modell for at idrettslag kan eie anlegg og kjøpe driftstjenester av kommunen.
- Tilrettelegge for digitale aktiviteter og e-sport.
- Stimulere til etablering av bredde- og topp tilbud innen e-sport.
- Opprette ny lysløype fra Bergstøl til Strai, i samarbeid med Midt-Agder Friluftsråd.
- Sikre at anlegg bygges der det gis størst nytteverdi.
- At idrettsanlegg skal være en naturlig del av rekkefølgekrav til nye utbyggingsfelt, med idrettslagene involvert.
- Være en åpen samarbeidspartner for dem som ønsker å utvikle e-sportmiljøet i Kristiansand.
- Sikre gode badeplasser, skateparker og turløyper.
- Jobbe for å utvikle ett lavterskel breddeidrettstilbud for ungdom i videregående alder.
- Inngå forpliktende samarbeid med idretten for å bekjempe utenforskap.
- At skolebygg i større grad skal kunne brukes av kulturen og idretten etter skoletid.
- At idrettshaller og kunstgressflater så langt som mulig skal være åpne og belyste.

Kultur

Kulturtradisjoner er en viktig del av Kristiansand, og en enda viktigere del av fremtiden vår. Kristiansand skal ha et bredt spekter av kulturtilbud, der man vektlegger utvikling og kunnskap. Kultur skal være en del av både skolen, arbeidslivet og fritiden, og være med oss i hverdagen.

Kristiansand Høyre vil:

- Omgjøre Pir 6 til fasiliteter for Stiftelsen Fullriggeren Sørlandet som kan fungere som forsamlingssted og kulturformidling.
- Utvikle og utvide kulturrullatoren med flere tilbud i hele kommunen.
- Bygge trygge møtearenaer unge i samarbeid med Ungdommens Bystyre.
- Revidere kollektivtilbudet for å sikre at barn og unge har mulighet til å reise kollektivt på idrett- og kulturaktiviteter
- At skolebygg i større grad kan brukes av kulturen og idretten etter skoletid

- Sikre forutsigbar finansiering av museene i Kristiansand.
- At kulturinstitusjonene i større grad skal jobbe for egeninntjening.
- Sikre at den kommunale andelen av de store kulturinstitusjonene i kommunen blir fulgt opp og jobbe for forutsigbare statlige tilskudd.
- Vurdere museumsstrukturen med mål om mer effektiv drift og større kompetansemiljøer.
- Legge til rette for de regionale kompetansenterne for kulturbransjen.
- Lage en plan for å utvikle de bebygde delene av Odderøya til opplevelsesaktiviteter for barn og unge.
- Åpne for å selge kommunens eierandeler i kinoen.
- Følge opp bibliotekplanen, sørge for god biblioteksdekning i alle bydeler og starte prosjekteringen av bibliotek i den østlige delen av kommunen.
- Utvikle opplevelsesaktiviteter på kultursentre, som Odderøya, Søgne gamle prestegård, Porsmyr, Signa, Ravnedalen.
- Stimulere talentutvikling i kulturen i samarbeid med fagmiljøene i kultur- og utdanningsinstitusjoner.

Frivillighet

Arbeidet som blir gjort av frivillige i kommunen er avgjørende, og det bør være lett å melde seg som frivillig. Det er frivillige som får store deler av samfunnet til å gå rundt, og skaper felleskap mange ellers ikke ville hatt. Kristiansand Høyre vil støtte opp mot frivilligheten og være en tydelig samarbeidspartner for frivillige organisasjoner.

Kristiansand Høyre vil:

- At det skal være "én dør inn" til kommunen for frivillige organisasjoner og styrke frivillighetskoordinatorer som gjør det enklere for frivillige å komme i kontakt med rett ressurs i kommunen.
- Utvikle kulturelle nærmiljøsentre.
- Sikre gode aktivitetstilbud for alle aldersgrupper i samarbeid med ideelle, private og frivillige aktører.
- Sørge for gode betingelser for gratis utlån av sports- og fritidsutstyr.
- Flytte BUA til en plass som er mer tilgjengelig for barn og ungdom.
- Sikre forutsigbarhet i tilskuddsordningene for frivillige organisasjoner, slik som bydelsfondet.
- Legge til rette for at kommunale virksomheter kan inngå partnerskap med stiftelser, frivillige organisasjoner og sosiale entreprenører.
- Sikre at personer som har behov for å bli inkludert i sosiale aktiviteter blir informert om frivillige tilbud.
- Støtte opp om frivillighetssentralenes arbeid.
- At frivillighetens bruk av kommunale bygg fortsatt skal være gratis.
- Gjøre det enklere for frivilligheten å reservere bruk av kommunale bygg.
- At velforeninger skal kunne kjøpe kommunens tomme grendehus til tilrettelagte priser.

- Legge en plan for digitalisering og forenkling av innbyggerdialog.

KAPITTEL 6: JOBBSKAPING OG NÆRINGSUTVIKLING

Kristiansand Høyre spiller på lag med jobbskaperne og at de som kan jobbe, får jobbe. Sammen med næringslivet skal vi senke terskelen inn i arbeidslivet slik at flere får en ny sjanse. Å stille krav er å bry seg.

Næringslivet på Sørlandet har muligheten til å ta en helt spesiell rolle i det grønne skiftet. Havvind, hydrogen og elektrifisering er spennende nye næringer som på sikt kan skape viktige nye arbeidsplasser.

Næringsutvikling

Kristiansand skal være en ja-kommune som legger til rette for næringslivet. Høyre ønsker å videreutvikle det lokale næringslivet slik at vi skaper grønne og bærekraftige arbeidsplasser. Vi vil sørge for at prosjekter med stort potensial for å skape jobber og verdiskaping skal behandles ekstra raskt. Vi vil fjerne saksbehandlingstid og byråkrati som ikke er godt faglig begrunnet, og sørge for at kommunen til enhver tid ha tilstrekkelig ferdig regulert næringsareal.

Kristiansand Høyre vil:

- Være en JA-kommune som heier på privat initiativ.
- At kommunen til enhver tid skal ha en tilstrekkelig mengde med store, ferdigregulerte og attraktive næringsarealer.
- Sikre at omregulering, planlegging og byggesaksbehandling går raskere og sørge for forutsigbare prosesser.
- Realisere flyttingen av containerterminalen til Kongsgård/Vige i løpet av perioden.
- Jobbe for at Kristiansand havn skal øke volum av fast trafikk og unngå skip i opplag.
- Styrke satsingen på fiskerinæringen og legge til rette med areal og miljøtiltak.
- Styrke og omorganisere kommunens næringsarbeid.
- Være positive til å flytte næringsseksjonen opp til øverste direktørnivå.
- Ta initiativ til mer omfattende samarbeidet med Næringsforeningen i Kristiansandsregionen.
- Utvikle en helhetlig plan for utvikling av Linnegrøvan næringsområde.
- Markedsføre og tiltrekkes oss større internasjonale og nasjonale selskaper til å opprette hovedkontor i Kristiansand.
- Sikre at arbeidet med veibyggingen ikke stopper opp.
- Styrke samarbeidet mellom fagskoler, universitet og høyskoler, arbeidslivet og myndigheter for å øke tilbudet av etter- og videreutdanning, desentralisert og fleksibel utdanning.
- Samarbeide med SIA om å utvikle studentmiljøet i Kvadraturen og miljøet rundt nytt studenthus i Skippergata.
- Legge til rette for flere klynger i regionen.

- Redusere politiske oppnevninger i kommunalt eide selskaper ved å øke bruken av ekstern styrerepresentasjon.
- Systematisk gjennomgå kommunale eierposisjoner med mål om å selge/avvikle/fusjonere selskaper for å redusere det kommunale eierskapet.
- Rendyrke Kristiansand Næringssselskap AS (KNAS) som næringssselskap innen næringseiendom.
- Støtte og samarbeide med reiselivsbedrifter og aktører som videreutvikler Kristiansand og landsdelen som en foretrukket destinasjon for norske og internasjonale gjester.
- Avvikle dagens særrestriksjoner på skjenketider ved å innføre nasjonale bestemmer (03.00).
- Tillate søndagsåpne butikker i sommerperioden.
- Utvikle konsepter for pop-up tilbud i samarbeid med mat- og utelivsbransjen på Lagmannsholmen under transformasjonsprosessen.

Flere i arbeid

For mange er utenfor arbeidslivet. De må gis tilrettelegging og hjelp. Ved å skape et godt samarbeid mellom kommunen, NAV, næringslivet og sosiale entreprenører kan vi få flere ut i jobb. Ikke alle kan stå i arbeid, men veldig mange kan og ønsker å bidra på andre måter. Derfor er Høyre opptatt av å ha aktivitetsplikt for å sikre at mottagere av sosialhjelp er i aktivitet. Vi tror at mennesker som blir gitt tillit tar ansvar.

Kristiansand Høyre vil:

- Sikre at ungdom kommer igjennom utdanningsløpet, og at det gis tilbud om alternative opplæringsløp med mer praktisk vinkling eller praksis på arbeidsplassen.
- Fortsette satsingen på «flere i arbeid» og passe på at sosiale entreprenører og næringslivet får en tydelig stemme i arbeidet.
- Inngå rammeavtaler med sosiale entreprenører for å sikre forutsigbarhet.
- Styrke programmer for kompetanseheving/ videreutdanning i arbeidslivet.
- Tilby flere varig tilrettelagte arbeidsplasser, spesielt i ordinært arbeidsliv (VTO), og sørge for flere varige tilrettelagte arbeidsplasser (VTA), for å kunne tilby flere arbeid.

Det skal bli billigere å bo i Kristiansand

En sterk kommuneøkonomi er nødvendig for at alle som bor i kommunen kan få et godt tjenestetilbud. For Kristiansand Høyre er det viktig å forvalte økonomien på en bærekraftig måte slik at velferden som vi har i dag også kommer fremtidige generasjoner til gode.

Kommunens drift skal være kostnadseffektiv slik at skattepengene gir best mulig tjenester til innbyggerne. Kommunen skal bruke mindre tid på administrasjon og mer tid på mennesker.

Kristiansand Høyre vil:

- Redusere og på sikt fjerne eiendomsskatten.

- At inntekt fra eiendomsskatt fra nye boliger skal benyttes til lavere eiendomsskatt for alle.
- Holde det totale nivået på avgifter og gebyrer så lavt som mulig.
- Avvikle piggdekkavgiften.
- Ha effektiv drift slik at mer ressurser kan brukes til å styrke kvaliteten på tjenestene.

KAPITTEL 7: EN KOMMUNE MED LEVENDE BYDELER

Kristiansand sentrum skal gjenspeile sørlandshovedstaden som en storby med sine mange positive særpreg. Vi vil ha lyden av liv og handel på dagen, kvelden og natta, langåpne og søndagsåpne butikker, gode kafeer, smakfulle restauranter, et attraktivt kulturtilbud, flere nye leiligheter og attraktive kontorarbeidsplasser både på bakken og i høyhus der det passer. Høyre vil bruke Kvadraturens konkurransefortrinn og videreforedle disse i tett samarbeid med innbyggerne og næringslivet.

Bydelsutvikling

Kristiansands bydeler skal være livskraftige sentra tilrettelagt for de vanligste og viktigste offentlige tjenester. Bydelene skal ha et rikt utvalg av forskjellige butikker og private tjenestebedrifter og kontorarbeidsplasser. Det skal være god tilgang på kollektivtransport internt i bydelen, mellom bydelene og til Kristiansand sentrum og Universitetet. Bydelene Tangvall og Nodeland skal få utvikle seg til enda mer attraktive og kortreiste tettsteder for innbyggerne som bor i nærheten. I bydelenes mindre bebodde områder skal livet på landet fremelskes og utvikles, tilrettelegge for lokal matproduksjon og gode oppvekstvilkår med gode tilbud til barn og unge.

Kristiansand Høyre vil:

- At flest mulig tjenester kan løses lokalt i eller nær innbyggernes bydelssenter.
- At innbyggerne i Kristiansand skal ha tilgang på gode tjenester uavhengig av hvor i kommunen de bor.
- At det skal settes høye krav til det fysiske og estetiske miljøet ved utvikling av tettsteder og bydelssentrum.
- Være positive til boligbygging og næringsetablering i bydelene for å sikre bosetting og å skape levende og aktive bydeler, tettsteder og lokalsentre.
- Bidra til å realisere ny vei til Kjevik ved å sikre snarlig statlig finansiering.
- Jobbe for å utvide AKT SVIPP til flere bydeler i Kristiansand.
- Øke de økonomiske rammene til bydelsfondet.
- Inngå samarbeid med velforeningen "Toppen av Kristiansand" for å se på mulige løsninger for å fylle Heradshuset med innhold.
- I større grad bevare kulturmiljøer i kommunen og ivareta god stedsidentitet.
- At det skal være god tilgang på småbåtplasser i hele kommunen. Private småbåthavner i Søgne skal fortsatt leie grunn av kommunen dersom det er ønskelig.

Miljøvennlig transport

All transport vil i fremtiden være med ikke-fossile drivstoffer slik som for eksempel strøm og hydrogen. Kristiansand Høyre vil at alle AKTs nye busser skal gi null utslipp av klimagasser. Vi vil jobbe for at det skal lønne seg å kjøpe nye utslippsfrie privatbiler og varetransportbiler i forhold til fossile biler.

Kristiansand Høyre vil:

- Etablere gode parkeringsmuligheter for sykkel ved alle kollektivknutepunkt.
- Legge til rette for bruk av el-sparkesykler.
- Bygge ut sykkelveinettet som skiller gående og syklende.
- Vurdere elektrisk drevne hurtigferjer fra Randesund og Vågsbygd.
- Legge til rette for flere ladestasjoner for el-biler i kommunen.
- Gjøre det enklere å bruke elbil-delingsordninger ved å holde av parkeringsplasser på strategiske steder.
- Utvikle Park and Ride-anlegg i alle bydelene med tilhørende kollektivtilbud.
- Stille strenge miljøkrav ved havneflytting.
- Pålegge Kristiansand havn rekkefølgekrav og nærmiljøtiltak ved flytting av containerterminalen som kommer nærmiljøet rundt havnen i Kongsgård/Vige til gode.
- Flytte biltrafikken i Vestre Strandgate til ny havnegate og gjøre Vestre Strandgate til miljøgate for buss, taxi og transport for personer med gyldig parkeringsbevis fra kommunen.
- Tilgjengeliggjøre Vestre havn for publikum når containerhavnen flytter fra Lagmannsholmen.

Bolig- og næringsarealer

Gode arealreserver sikrer bosetting og utvikling der folk vil bo. Det bidrar til byens vekst, holder prisnivået nede og gjør at flere kan kjøpe sin første bolig i stedet for å leie. Næringsarealene må plasseres sentralt der folk bor og nær hovedfartsårer. De største næringsstomtene må være ferdig regulerte, ligge nær hovedkraftlinjene og være tilgjengelige for de aller største næringsetableringene.

Kristiansand Høyre vil:

- Opprettholde en god og variert boligreserve for å sikre konkurransedyktige boligpriser.
- At det i samarbeid med utbyggere tilrettelegges for flere mindre boliger som flere har råd til å kjøpe.
- At kommunen sammen med utbyggere tilrettelegger for forskjellige eierformer som leie til eie.
- At hensynet mellom vekst og vern av eksisterende bygningsmasse skal balanseres når tettstedene utvikles.
- Revidere Murbyplanen i løpet av perioden.
- Ha en sentrumsplan for Tangvall, Nodeland og Kilen.
- Ha en høyhusplan for Tangvall.

- Tilstrebe fortetting nær og langs kollektivaksen som vil strekke seg fra Søgne til Sørlandsparken og til Greipstad.
- At det skal være mulig med fortetting og utskilling av tomter i eksisterende spredtbygde områder.
- Der det er hensiktsmessig konkurranseutsette og bruke offentlig/privat samarbeid (OPS) til større kommunale prosjekter.
- At eiendomsretten skal vektlegges tungt i alle saker, og at bruken av ekspropriasjon sterkt skal begrenses.
- Starte utviklingen av bydel Lagmannsholmen i løpet av perioden.
- Utarbeide en oversikt over alle kommunale bygg og eiendommer med mål om å selge eiendommer det ikke er nødvendig at kommunen eier.
- At det skal satses på opprusting og nyetablering av turstier, turveier, trimløyper i bydelene, i samarbeid med utbyggere og grunneiere.
- Samarbeide med SiA om å bygge flere studentboliger for å nå målet om 20% dekningsgrad.

Gode og stabile bomiljø

Et godt sted å vokse opp og gode lokalsamfunn er viktig for barns fremtid. Opphoping av levekårsproblemer er en bekymring i enkelte områder. Dessverre finnes det eksempler på høy konsentrasjon av personer med levekårsutfordringer på små områder.

Kristiansand Høyre vil:

- Gjennomføre en større nabolagssatsing (områdesatsing) i samarbeid med staten for utvalgte områder i Kristiansand.
- Etablerer planer for å øke kvaliteten i tjenestetilbudet, særlig i utsatte boområder.
- Bruke byplanleggingen aktivt for å unngå fremvekst av levekårsutfordringer.
- Motvirke opphoping av kommunale boliger.
- Sikre at flyktninger ikke bosettes i områder med høyere innvanderandel enn 25 prosent.
- Legge betydelig vekt på kommunenes integreringsresultater i bosettingspolitikken, særlig overgang til arbeid.
- Styrke fritidstilbudet til ungdom i områder med levekårsutfordringer, for eksempel møteplasser, sommerjobber, fritidsklubber og fritidsaktiviteter.

KAPITTEL 8: EN TRYGG KOMMUNE MED GOD BEREDSKAP

Å sørge for innbyggerens trygghet er en av statens viktigste oppgaver. Kommunen skal bidra til å tilrettelegge for dette. Kristiansand skal være en åpen kommune hvor alle innbyggere skal føle seg trygge, uavhengig av hvem de er, eller hvor de bor. Pandemien og andre kriser har vist oss at byen trenger å kunne mobilisere alle ressurser, enten de er offentlige, private, frivillige eller i sivilsamfunnet.

Beredskap

Den nye sikkerhetssituasjonen i Europa gjør at vi må tenke nytt om beredskap. Mye av Agders kritiske infrastruktur ligger i Kristiansand og mye av dette er også viktig for Norge. Kommunen må være veldrevet og ha trent på kriser, dette utøves best i et samspill med offentlige, private og frivillige ressurser. Frivillige, lag, interesseforeninger og private nettverk ønsker ofte å stille opp når samfunnet trenger dem.

Planene om å flytte luftforsvarets skolesenter fra Kjevik må stoppes sett i lys av den sikkerhetspolitiske -og økonomiske situasjonen Norge nå står i.

Kristiansand Høyre vil:

- Jobbe for å stoppe planene om å flytte luftforsvarets skolesenter fra Kjevik.
- Styrke Kristiansands totalberedskap gjennom å arbeide for at offentlige og private aktører skal få en større forståelse for deres ansvar i et totalforsvarsbegrep.
- Sørge for at kommunen har oppdaterte planer for å håndtere kjente og ukjente trusler, og er godt trent for å møte slike trusler.
- Sikre en effektiv, veldrevet, faglig sterk og godt ledet kommune som et utgangspunkt for god krisehåndtering.
- At kommunen skal ha effektive kommunikasjonskanaler overfor innbyggerne under en krise.
- Sikre at kommunen har nødvendig kriseberedskapskapasitet, inkludert tilgang på tilfluktsrom og informasjon til befolkningen om hvor man kan søke tilflukt.
- Bygge nye tilfluktsrom i store kommunale utbygginger der det er hensiktsmessig.
- At kommunen skal legge til rette for flere beredskapsøvelser.
- At kommunen skal legge til rette for at havna og lufthavnen i kommunen skal øve på krevende beredskapssituasjoner.
- Arbeide for å etablere et regionalt beredskapslager.

Trygghet

Å bekjempe kriminalitet er politiets oppgave, men kommunen kan bidra til å forebygge at mennesker velger kriminell adferd. Tjenester fra skolen, pedagogisk-psykologisk tjeneste, helsesykepleier, barnevernet, barne- og ungdomspsykiatrien, rusomsorgen og politiet må koordineres godt for å hindre at utsatte innbyggere havner i en kriminell løpebane.

Kristiansand Høyre vil:

- Øke støtten betydelig til frivillige aktører og nærmiljøaktiviteter som bidrar til trygghet i sentrum og bydelene (natteravner, trygghetsvandring og lignende tiltak).
- Jobbe for mer politi til Kristiansand kommune.
- At kommunen skal fortsette å samarbeide med politiet for å forebygge kriminalitet.
- Ha miljøverter til stede der ungdommen er.
- Sørge for god belysning i hele kommunen.